Palatinus Aranka

A FORRADALOM HOZTA ÖSSZE ŐKET

56-os bánáti szerelmekről, házasságokról, keresztelésekről az écskai befogadótábor kapcsán

Az erény magasra emeli a nemzetet,
a bűn pedig szegényekké teszi a népeket.
(Példabeszédek, 14. 34)

Az 1956-os eseményekről a muzslyaiak kezdetben a Szabad Európa Hangja és a londoni BBC hullámain értesültek. A szóban forgó rádiók magyar osztályának fontos szerepe volt abban, hogy a világ megismerhette az 1956-os forradalom valódi céljait s a szabadságharc eszméit. Abban az időben csak egy-egy utcában működött úgynevezett batris rádió, ritkák voltak még a készülékek, s ott, ahol akadt, összejött hallgatni a falu lakossága. Többnyire a középületekben: a községházán, a szövetkezetben, a Petőfi Művelődési Egyesületben meg a kocsmákban verődtek össze tömegesen, s aggódva kísérték figyelemmel az eseményeket.

1956 őszén, a forradalom napjaiban és a rákövetkező néhány hónapban, zömmel fiatalok hagyták el Magyarországot, de voltak közöttük idősek is, mint például Szentmiklóssy Géza textilmérnök (1890). Az 1956–57-es emigránsok zöme politikai megfontolásból, a jobb élet, a biztonságosabb jövő reményében távozott külföldre s keresett új hazát, eközben szétszóródtak a nagyvilágban. A kimutatások szerint a forradalom bukását követően Ausztria irányába 170 ezer, hazánk felé 20 ezer menekült indult. A jugoszláv határon átért menekülteket szerbiai befogadóközpontokba (Mataruška Banja, Niška Banja, Kraljevo) szállították. Onnan folytatták útjukat Nyugatra, illetve az óceánon túlra.

Muzslya tőszomszédságában, Écskán is volt egy befogadótábor. A katonaság megüresedett (és átalakított) épületeibe költöztették az érkezőket (amelyekben a második világháború végén olasz katonafoglyok tartózkodtak egy ideig). Több száz ötvenhatos menekült tartózkodott ott, a pontos létszámot sajnos nem tudni. Többségüket Szerbiából irányították Écskára. Ott várták a lehetőséget, hogy továbbutazhassanak.

Az écskai tábor több mint egy évig működött, pontosabban addig, amíg az utolsó menekült is el nem távozott.

Az écskai befogadótábor udvara 1956–57-ben

A kimutatások szerint hazánkban 430-an telepedtek le.

Az Écska melletti Muzslya magyarsága rokonszenvvel fogadta az érkezőket, és lehetőségéhez mérten segítette is őket.

Az écskai tábor lakói hamar megtudták, és megörültek annak, hogy közelükben segítőkész magyarok élnek. Át is jártak Muzslyára, és ismerkedtek, barátkoztak a lakossággal, amely lehetőségeihez mérten igyekezett segíteni a rászorulókon. Muzslyán csaknem minden ház, különösen az úgynevezett Parton meg a központban, a menekülteknek kenyeret, ételt kínált. Úgy érezték, hogy ez kötelességük is.

Hogy a nagy tragédiák közepette is vannak szép pillanatok, azt éppen a menekültek példája bizonyítja: családok, fiatalok kötöttek barátságot. Közösen szórakoztak a falusi labdarúgó-mérkőzéseken, a táncesteken, sőt kirándultak és fürödtek is a közeli Begában. Még a vasárnapi ebédjüket is megosztották velük.

A menekülteket a falu vezetősége is támogatta. Abban az időben a falu elnöke (bírója) Tóth Ferenc volt, helyettese Horváth János, a Helyi Iroda vezetője (jegyző) Barsi Lajos, helyettese pedig Kovács László. Mindannyian azon fáradoztak, hogy a menekültek otthon, az övéik között érezzék magukat.

A FORRADALOM HOZTA ŐKET ÖSSZE

Amikor 2001 augusztusában Baján jártam, megismerkedtem a hercegszántói születésű Kodba Ottóval (1940) és Vilmával, akikről addig csak a muzslyaiaktól hallottam. Róluk az egész falu tudta, hogy ott szerették meg egymást, s hogy szerelmük ötvenhatos szerelem volt, és mint annyi más, házassággal végződött. 1956-ban Ottó fivérével, Zoltánnal (1937–2003) Budapesten tartózkodott.

Így mesélte el a történteket:

– Zoli bátyám villanyszerelőnek tanult Budapesten és ott is dolgozott. Én a műszaki középiskolába iratkoztam. A szüleim iskoláztattak. Édesapám mesteremberként Budapesten dolgozott, s időnként mi is dolgoztunk vele. A forradalom Budapesten ért bennünket, s így szemtanúkká és résztvevőkké lettünk. Sodort bennünket az emberáradat, azt tettük és csináltuk, amit a többiek. Mint minden fiatal, terveket szőttünk, álmodoztunk egy szabadabb, szebb jövőről. Küzdöttünk: az orosz tankok elé dobáltuk a sörösüvegeket. Amit akkor átéltünk, azt nem lehet szavakkal elmondani. Éheztünk is, meg állandóan rettegésben éltünk. Csak az idő múlása enyhített ezen.

A forradalom bukását követően Ausztria felé vettük utunkat, de közben elszakadtunk egymástól és végül mindketten Jugoszláviában kötöttünk ki. Zoli az écskai, én pedig a fehértemplomi befogadóközpontba kerültem. Néhány hónapig semmit sem tudtunk egymásról. A bátyám kerestetett, s amikor megtudta,

hol vagyok, Écskára vitetett. Nem egészen két évig volt otthonunk a tábor. Ott egy helyiségben több család lakott együtt, nehéz körülmények közepette. 1958-ban Muzslyára költöztünk, a Kossuth Lajos utcában Hallai András fogadott be bennünket. Onnan Hallai Piros nénihez kerültünk házbérbe. Számüzötteknek éreztük magunkat, nem volt állandó munkánk, ide-oda vetődtünk. Amikor nem tudtuk a házbért fizetni, a nyári hónapokban a töltésoldalon aludtunk. Kitartottuk, mert éltetett bennünket a remény meg a hit, hogy lesz majd jobb is, meg a muzslyai fiatalok szeretete, akik befogadtak bennünket maguk közé. Táncoltunk a bálakban, sétáltunk a korzón, kirándultunk és fürödtünk a Begában. Fiatalok voltunk, s nem gondoltunk a nehézségekre. Sokszor énekeltük, hogy „Oly távol messze van hazám" Olyankor könny csillogott a szemünkben. A fiatalok „magyar"-ként tartottak bennünket számon. Itt ismertem meg későbbi élettársamat, Vilmát, s amikor betöltöttem a tizennyolcadik életévemet, összeházasodtunk. A papírok rendezése akkortájt nem is volt olyan egyszerű. Állampolgárságom magyar volt, érvényes útlevelem pedig nem volt. Idegen állampolgárként kötöttem házasságot. A születési anyakönyvi kivonatomat Kecskeméten 1958. október 21-i keltezéssel a Belügyminisztérium Megyei Anyakönyvi Felügyelője, Jókai Zoltánné adta ki. Budapesten 1958. november 17-én hitelesítették, és Belgrádban 1958. december 24-i keltezéssel Barity Miklós nagykövetségi másodtitkár írta alá. Miután a nagybecskereki belügyi titkárság 1959. március 20-án, kézbesítő által, írásban értesítette a muzslyai Helyi Irodát, hogy nincs törvényes akadálya házasságunk megkötésének, 1959. március 28-án Kovács László helyettes anyakönyvvezető Kalapis György és Horvát Sándor tanúk meg a násznép jelenlétében megesketett bennünket. Bátyámnak több idejébe tellett a papírok rendezése a házasságkötéshez, mivel ő a forradalom idején már nagykorú volt. Miklós Erzsébettel akkor kelt egybe, amikor mi megesküdtünk, de a polgári esküvőjükre csak 1961. szeptember 29-én került sor. Kovács László eskette őket, Hallai András és Szabó Béla tanúk jelenlétében.

A nagybecskereki BEK húsfeldolgozó vállalatban kaptam állandó munkát. Zoli mint szakember könnyen elhelyezkedett. A GIK Banat építőipari kombinátban kezdett el dolgozni, majd a becskereki Hűtőházban (Hladnjača) egészen a nyugdíjaztatásáig. 1960-ban megszületett István fiunk. Időközben édesanyám is felkeresett, tudatta velem, tekintettel arra, hogy a forradalom ideje alatt kiskorú voltam, bántódás nélkül hazatérhetek. Családommal 1964-ben visszaköltöztem Hercegszántóra, majd hamarosan Baján telepedtünk le. Ott zsákoltam a hajón és elárusítóként bútorüzletben dolgoztam. A diákotthon gondnokaként vonultam nyugállományba.

Zoliéknak négy gyermekük született: Ilona (1960), Zoltán (1962–2004), Valéria (1965) és Julianna (1966). Ők Muzslyáról Lázárföldre költöztek, mivel Zoli ott kapott lakást a vállalattól.

Zoli soha nem tért vissza Magyarországra.

1957 nyara a Begán, a kiserdőnél. Jobbról balra: Kodba Zoltán (menekült), Molnár Erzsébet, Tápai Ferenc, Szőregi Rózsika és Molnár Dezső

Sohasem kért útlevelet. Szüleink temetésén sem volt. Felesége 1975-ben hunyt el. Amíg Erzsike élt, a gyerekekkel minden nyáron Baján voltak a szüleimnél. Addig, amíg szüleink éltek, a gyerekek a nyári vakációkat Baján töltötték. Második felesége, Vera is többször járt nálunk.

Attila fivérem a feleségével Németországba „disszidált". Márta húgom családjával Baján él.

Nos, így alakult a sorsunk.

EMLÉKEZNEK A MUZSLYAIAK

Kalapis (Halász) Mária (1934) szemtanúja volt annak, hogy a menekültsorsban élő Kodba fivérek milyen életkörülmények között éltek mindaddig, míg sorsuk jobbra nem fordult. Szemtanúja volt Vilma húga és Ottó szerelmének. Végtelenül örült, amikor látta, hogy húga és Ottó egymásra találtak. A két fiatal az első pillantásra megszerette egymást, és a szerelmüket házasság koronázta.

Eljegyzéskor, 1958 karácsonyán: Hunka Vilma és Kodba Ottó

Esküvői emlék: Hunka Vilma és Kodba Ottó 1959-ben

A Hunka család felkarolta Ottót, minden tagja megértést és tiszteletet tanúsított iránta. Meghitt, boldog családi életet élnek. Egymást soha nem sértették meg. Padlásszobás, szép családi házat építettek Baján, a Tisza mentén pedig nyaralót, oda jártak hétvégeken pihenni. A munka után és hétvégeken kirándulnak, sétálnak, szórakoznak.

Élik nyugdíjaséveiket.

Mária elmondta, hogy Ottó 2003-ban járt Muzslyán, amikor a bátyját temették.

Varga István (1927) nyugalmazott földrajztanár 1952. október 15-én telepedett Muzslyára, és ott kezdte pályafutását. A muzslyai iskolában tanított negyven évig, nyugdíjaztatásáig. Annak idején focizott, a csatársorban kergette a labdát a Lehel Klub játékosaként. Így került szorosabb kapcsolatba a Dóra házaspárral (Andrással és Edittel). Amikor a menekültek táborában összeállt egy labdarúgócsapat, akkor Muzslyán barátságos mérkőzést játszott a Lehel csapatával. A mérkőzés után beszélgettek, társalogtak, és annyira megbarátkoztak az egyik hátvéddel, Dóra Bandival, hogy attól kezdve a vasárnapokat Muzslyán töltötték a Varga családnál. Amikor elhagyták a tábort, kénytelenek voltak búcsút venni egymástól. Ők az USA-t választották, Clevelandben telepedtek le. Jól föltalálták magukat, ma is ott élnek. Két gyermekük van és két unokájuk. A két család kapcsolata azonban nem szűnt meg, azóta is tart. Leveleznek, figyelemmel kísérik egymás sorsát és egymás gyermekeinek és unokáinak életútját a

NARODNA REPUBLIKA SRBIJA AP VOJVODINA
NARODNI ODBOR SREZA ZRENJANIN
Sekretarijat za unutrašnje poslove
ZRENJANIN

Tel.br. 14 - o9
Broj: o4 - 4477/1 - 1959
Datum: 2o/3 - 1959

MESNOJ KANCELARIJI MUŽIJA
M U Ž L J A

PREDMET: KODBA OTO, sklapanje braka.-

VEZA Vaš br.M. ol - 35/1-59 od 11/3 - 1959

Uz povrat ce log predmeta, izveštavate se DA SE MOŽE izvršiti sklapanje braka izmedju Kodba Oto-a stranog državljanina, i Hunka Vilme državljanina FNRJ. Za sklapanje pomenutog braka ne postoje Zakonske ili neke druge smetnje.-

Prednje Vam dostavljamo radi znanja i daljeg postupka.-

Prilog: 4 komada.-

Kurirom

Šef otseka
upravno-političke službe,
Dejan Popov

A házasságkötésnek nincs akadálya

születéstől napjainkig. Örömüket is megosztják egymással. Karácsonykor szinte kötelezően levélváltásra kerül sor. Elmélyült barátságukról sok-sok fénykép tanúskodik.

Rácz István (1933) akkortájt a Lehel kapusa volt. A klubban igazolt játékosok játszottak. Muzslya magyarlakta település, s ott véleménye szerint jól megvoltak a menekültek, oda jártak szórakozni meg udvarolni. Vasárnap délutánonként a futballpályán találkoztak. A menekültek között is volt néhány aktív játékos. Megesett, hogy három gól különbséggel a muzslyaiak győztek. A Lehel pályája a központi iskola udvarában volt, a templom mellett pedig ott állt a Tűzoltóotthon, ahol italozás mellett hosszan elbeszélgethettek. Egy időben panaszkodtak is néhányan, mert rájöttek, hogy magyarországi ügynököket dobtak be közéjük azzal a céllal, hogy megtudják, mi a szándékuk, és mi a véleményük. Előfordult az is, hogy megpróbálták visszacsalogatni a forradalom aktív résztvevőit azért, hogy utána ítélkezhessenek felettük. A menekültek főleg értelmiségiek voltak. Nyugatra vagy más világrészekre utaztak tovább.

Tápai (Pozsga) Piroska (1932) férje, János is a futballpályán ismerkedett meg egy menekülttel, Major Györggyel. (Piroskának nagyon tetszett a szép, hangzatos név.) Rózsika, György felesége akkor áldott állapotban volt. János elhívta őket hozzájuk. Attól kezdve vasárnaponként együtt ebédeltek, volt, amikor szombatonként is. Pártjukat fogták a nincstelen, üres kézzel érkezett menekülteknek. A két család nagyon megszerette egymást. Szórakozni nem jártak, örültek, ha együtt lehettek. Alig várták, hogy továbbmehessenek, mert a tábor eléggé zsúfolt volt. Mielőtt elindultak Amerikába, szépen megköszönték a

Kodba Erzsébet, Icuka és Zoli

Kodba Zoltán
és Miklós Erzsébet

Kodba Vilma,
Pityuka és Ottó

Dóra András és Edit a muzslyai határban 1957. szeptember 26-án

Az 1957. évi muzslyai búcsún a Borsos-féle kocsmában. Balról jobbra: Horváth Béla, Simon Ferenc, Varga József és Ilona, Simon Katica, Tápai Rozália és Magdi, Horváth Magdi és Tápai Mátyás

pártfogást. Könnyek között búcsúzkodtak, és aggódtak, mi lesz Rózsikával, hol fogja megszülni gyermekét. A Tápai családban nagy volt az öröm, amikor megérkezett az első levél, és Gyuri azt írta: „Kijutottunk Amerikába, megszületett a szép kisfiunk, jó helyünk van, jól föltaláltuk magunkat." Egy ideig leveleztek. Gyuri minden alkalommal Amerikába hívta a Tápai családot, és minden költséget vállalt, csak menjenek. Piroska talán útra is kelt volna, de János azt mondta, „öreg fát nem lehet átültetni".

Ötven év elmúltával is gyakran emlegetik a kedves ismerősöket.

Liptai (Lackó) Julianna (1935) férje, Sándor a mérkőzésről két vendéget vezetett vacsorára, akik Écskán voltak elhelyezve, a táborban. Nem sokáig tartózkodtak ott, gyorsan továbbmentek. Hálából írtak egy lapot. A nevükre már nem emlékszik, és arra sem, hogy honnan jelentkeztek.

Simon Ferenc (1929) és Katica (1933) a Lehel pályán barátkozott össze Horváth Bélával és Magdival. Ők Budapestről menekültek. Ferenc kiment értük Écskára. A táborba a kerteken keresztül is be lehetett jutni, nem igazoltatott senki. A helyiségekben emeletes ágyak voltak, egy-egy szobában több mint tízen aludtak. Az ágyak között alig lehetett közlekedni. A Horváth házaspár gyakran tartózkodott Muzslyán, Simonéknál. Bálokba is eljártak szórakozni. Később Kanadába kerültek, és két fiuk született.

Jól feltalálták magukat. Harminc évig rendszeresen leveleztek. Bárány Etuskát, Magdi édesanyját néhányszor meglátogatták Budapesten. Etuska néni kétszer járt Muzslyán, miután megjárta Kanadát, s elmondta, hogy ott nem olyan az élet, mint Európában. Ott nincs szabad idő, mindenki a „biznisznek" él.

Ferenc emlékszik, hogy az édesapjához gyakran eljárt egy idős úriember, mérnök, (valószínűleg, a legidősebb táborlakó, Szentmiklóssy Géza). Tiborral is barátkozott és levelezett.

Katica elmondta, hogy az ő szüleihez is sok menekült betért. Házuk a Begatöltés oldalánál, a „fekete kapunál" volt. Útba esett a táborlakóknak.

Elmondták, hogy Tápai Mátyásékhoz is jártak menekültek, de a nevekre már nem emlékeznek.

Repp Ferenc (1935) 1957 tavaszán Nagybecskereken, a Proleter kosárlabdapályán találkozott 56-os menekültekkel. A pálya akkor a városi Petőfi Művelődési Egyesület mellett levő téren volt. Akkor éppen a Proleter csapata és a belgrádi OFK játszott. Ő nézte a mérkőzést, s körülötte ült öt-hat fiatalember. Kiderült róluk, hogy magyar menekültek. Ferenc elmagyarázta nekik, hogy a játkosok közül ki kicsoda: Lóczi, Engler meg a többiek. A mérkőzés után mindenki ment a saját útjára. Azonban emlékezetében maradt egy megjegyzés, amit az egyik menekült mondott: „Milyen jó, hogy összetalálkoztak."

A menekültek tömegesen és gyakran látogatták a nagybecskereki Petőfi Művelődési Egyesületet. Annak könyvtárából kölcsönöztek néha magyar könyveket, közben megnéztek egy-egy sportmérkőzést is a városban.

Samu Mihály (1937–2002) akkortájt még legényember volt, borbélyként dolgozott. Hétvégeken, szombaton és vasárnap odahaza nyírt és borotvált. A Parton lakott. Ez Muzslyának az a része, amely legközelebb esett a táborhoz. A Kovács-, a Borsos- meg a Gyula-féle kocsmában a bálok alkalmával sok menekülttel ismerkedett össze, és díjtalanul megnyírta, megborotválta őket. Néhányan a Samu család vendégszeretetét is élvezték.

A jánoshalmi Miskolczi Mihállyal a nagybecskereki kórházban találkozott. Jó barátokká lettek. Mihálynak viszonylag gyorsan sikerült kijutnia Franciaországba. Később leveleztek is egymással. Az 1960-as évek közepén egyszer ellátogatott Muzslyára. Akkor még nem mehetett haza, Magyarországra. Testvérével is csak a jugoszláv–magyar határon találkozhatott. Az idők múltával azonban levelezésük abbamaradt.

Đurić (Erdei) Piroska (1938) a Kodba fivéreket személyesen ismerte, és társalgott is velük.

– Zoltán nagyon szép legény volt, fekete göndör hajú, kék szemű. Muzslyán sok-sok lány szerelmes volt belé. Többek között egyik osztálytársnőm is. Egy ideig szórakoztak, szerelmesek voltak. Hogy a szerelem miért nem végződött házassággal, arról nincs tudomásom. Szombatonként este mozi, vasárnap tánc volt. Ott szórakoztunk, ott társalogtunk a Borsos- vagy a Gyula-kocsmában meg a Petőfiben. Sétáltunk, kirándultunk meg fürödtünk a Begán. A muzslyai fiatalság befogadta a menekülteket, rokonszenvezett velük.

Akkoriban az átlátszó, úgynevezett perlonruhák voltak a divatosak. Akinek olyan volt, az már úrilánynak számított, noha akkortájt szegényesen éltünk.

Apám engedélyével, január 6-án megünnepeltem a tizennyolcadik szülinapom. Törköly szilémék házában, a Verseci utcában laktunk. Az utca felőli tisztaszobában ünnepeltünk, amelyben kemence is volt. Akkor már dolgoztam a helyi földműves-szövetkezetben, pénzt kerestem. A szülinapomra eljött Kovács Erzsi, Budai Feri, Molnár Erzsébet meg Kodba Zoli. Anyám pékkiflit és aprósüteményt sütött nekünk. Szörp volt hozzá, szeszes italt nem fogyasztottunk. Ültünk, beszélgettünk, illedelmesen társalogtunk.

A Kodba fivéreket Ilona néni, az édesanyjuk látogatta. Olyankor eladásra is hozott néhány dolgot. Vásároltam is tőle néhány festett, iratos falvédőt. Abban az időben igen divatosak voltak. Az eladott áru értékével is segítette az anya a menekültsorban élő gyermekeit.

Révész (Süli) Erzsébet (1929) varrónő, a férje pedig rendőr. 1956-ban érdeklődéssel és aggódva hallgatták a Szabad Európa Rádió műsorait. Figyelték a forradalom eseményeit. Akkor ilyen híreket hallottak: „Budapest lángokban áll. A forradalmárok menekülnek. Nagy a baj. Öldöklések vannak. „Nem tudták pontosan, hogy ebből mi az igaz, s mi nem, illetve hogy ki az oka mindennek.

Muzslyán a Szervó Mihály utcában laktak, abban az időben ott volt a falu vége. Az écskai táborból a menekültek nemigen jártak arra. Azokat többnyire a Parton lakó családok fogadták.

Az écskai gazdaság veteményeskertje, ahol a menekültek alkalmi munkát vállaltak

Az écskai gátőrházig is kijártak a menekültek

Egy alkalommal egy negyven év körüli menekült házaspár tért be hozzájuk. Több mint valószínű, hogy a városból jöttek, és a tábor felé igyekeztek. Illendően köszöntek, s arról ismerték fel őket. A muzslyaiak ugyanis „parasztosan" beszéltek. Erzsi néni fülében, még most is csengenek az ötven évvel ezelőtt elhangzott szavak: „Jó napot kívánunk, drága jó asszonyom. Magyarországról menekültünk. Nagyon éhesek vagyunk. Ha egy darab kenyeret tudna adni, hálásak lennénk."

Amije csak volt, eléjük tette.

Ebéd után mentek csak tovább. Még két alkalommal, két vasárnap látogattak el ebédre. A nevükre már nem emlékszik. Ausztráliába szerettek volna eljutni, de hogy sikerült-e nekik, nem tudni.

Erzsi néni elmondott még egy történetet. Szomszédasszonyának, Krizsán Maris néninek a fia, Béni, a német megszállás idején Muzslyáról Magyarországra menekült. 1956-ban először látogatott haza. A feleségét jött bemutatni édesanyjának meg a rokonságnak. Két hétre rá tört ki a forradalom. Nem mertek visszautazni Magyarországra, mert féltek. Így hát ők is jelentkeztek az écskai befogadótáborba. Mivel Pali öccse Ausztráliában élt, csatlakozhattak az első Ausztráliába induló csoporthoz.

Azok, akiknek közeli hozzátartozójuk élt a befogadó országokban, gyorsabban továbbmehettek. Ausztráliába például 17 ezer hontalan érkezett egy hónapos hajóút után.

Lackó (Révész) Rozália (1943) is jól emlékszik a menekültekre:

– Emlékeim még elevenek, mintha minden tegnap történt volna. Édesapám a nagybecskereki silóban dolgozott, édesanyám meg a muzslyai mezőgazdasági birtokon. Napközben kerti munkás, reggel és este pedig fejőasszony volt. A tejért nem kellett pénzt adnunk, az mindennapra járt.

Mártika, az egyik 4-5 éves menekült kislány, akire emlékszem, Budapestről menekül át az édesanyjával. Az écskai táborban helyezték el őket. Édesanyáink valahogyan összeismerkedtek. Barátságot kötöttünk velük, és eljártak hozzánk. Az édesanya megkérte anyámat, hogy fogadjuk be Mártikát, tartózkodjon, aludjon nálunk. Édesanyám beleegyezett. Igaz, szegények voltunk, de mindent megosztottunk. Megszerettem Mártikát: sokat játszottunk, vigyáztam reá. Édesanyja, amikor csak tehette, meglátogatta a kislányt. Boldog volt, hogy befogadtuk meleg családi otthonunkba. Az öltözékéről látszott, hogy úriaszszony. Elmondta nekünk, milyen szörnyűségeken mentek keresztül addig, míg eljutottak ide Écskára.

Sajnáltuk őket.

Bennem maradt máig az akkori fájdalomérzet: azon szörnyülködtünk, hogy Budapest utcáin a szennyvízcsatornákban nem víz, hanem emberi vér folyt.

Mártikáék Amerikába utaztak. A szívünkhöz nőtt Mártika, a kis aranyos, vidám, nyílt, beszélőtehetséggel megáldott úri lányka, akinek még karórája is volt. Abban az időben Muzslyán a felnőttek közül is kevésnek volt karórája, nemhogy gyereknek.

Ma már nem tudnám pontosan megmondani, mennyi ideig tartózkodott nálunk a kis menekült lány.

Homályosan, de még most is előttem van Mártika puha, kicsi arca. Még most is, ennyi év után, sokat gondolok rájuk. Ugyan hol lehetnek? Mit csinálnak? Remélem, a Jóisten megsegítette őket, hogy elérjék úti céljukat, Amerikát.

Az asszony (a nevére már nem emlékszem) azt ígérte, hogy jelentkezik. Sajnos egyszer sem adott hírt magáról.

Kocsobán (Bodor) Julianna (1943), annak ellenére, hogy 1956-ban csak tizenhárom éves lányka volt, szinte mindenre emlékszik. Szüleivel a Kossuth Lajos utcában laktak, az écskai tábor közelében. A menekültek a szántókon, legelőkön keresztül vezető nyári utakon jöttek hozzájuk. Sokan sokszor ebédeltek, vacsoráztak náluk, habár ők is szegényen éltek. Hallgatták a menekültek panaszait, és részvéttel voltak irántuk. Üres kézzel menekültek, odahagyták házukat és minden vagyonukat.

Úti céljuk Amerika volt, hogy eljutottak-e oda, nem tudja, mert nem jelentkeztek. Édesanyja egy Amerikába induló házaspárnak – Zsuzsikának és Józsinak – útravaló pénzt is adott. Sajnos, később nem jelentkeztek.

Julianna elmondta azt is, hogy az écskai Nikola bácsi (egy orosz származású ember) és a felesége, Annuska néni, akiknek nem volt gyerekük, több menekült családot befogadtak otthonukba. Ott tartózkodtak náluk.

Kiss József (1925) és Mária (1929) ötvenéves házasok, és mindvégig Écskán éltek. Fiatal házasok voltak, amikor a menekültáradat Écskát is elérte.

József erre így emlékezik:

– A forradalom leverése után tudomásom szerint a magyar menekültek számára Újvidéken, Titelen, Pancsován és Kikindán is rendeztek be befogadóközpontokat. A nagyobb befogadóközpontok egyike Écskán volt. Emlékszem, 1957 márciusában éppen az első paradicsomot ültettük, amikor megérkezett egy különítmény. Az écskai tábor ott volt, ahol ma a laktanya. Mezőgazdasági iskolává alakították, miután az utolsó táborlakó is elhagyta.

Több százan éltek ott, a pontos létszámot nem tudom. Egy-egy szobában 5-6 házastárs, illetve család tartózkodott, nem voltak elkülönítve.

Én az écskai szövetkezetben dolgoztam, előmunkásként. Kilenc hold területen termesztettünk konyhakerti veteményt. Rendszeresen bejártam a táborba, többek között azért, mert árut hordtam a konyhára. Azt a szövetkezetnek a Nemzetközi Vöröskereszt szervezete fizette ki. Tudtommal a falu vezetősége is támogatta a tábort.

A veteményeskert a tó jobb oldalán, a Lukácsfalvára vezető út mentén volt. A menekültek ott jöttek-mentek, sétáltak. A gyerekek horgásztak. Megkérdeztem az igazgatómat, engedélyezi-e nekik a horgászást, s hogy adhatok-e nekik paradicsomot, paprikát, hagymát, burgonyát és uborkát. Az igazgató azt felelte, egész nyugodtan adhatok, vihetnek is belőle. Tešić Dušannak hívták, úgy beszélt magyarul, mint mi. A szülei muzslyai tanyatelepesek – optánsok – voltak, Szentendréről települtek oda.

Nos, a menekültek a nyers burgonyából négyet-ötöt vesszőre szúrtak, és úgy sütötték, nyárson.

A menekültekkel jól összeismerkedtem, többen eljártak hozzánk. Az écskai kastély utcájában volt a házunk, néhány száz méterre a tábortól.

A táborban egyébként esküvők is voltak, s visszhangot keltettek. Egy alkalommal, amikor éppen ott voltam, 17-18 pár esküdött. Kocsmáros István lukácsfalvi jegyző eskette őket, mivel az écskai jegyző nem tudott magyarul. Egy párnak én is komája, tanúja lettem, de a nevükre már nem emlékszem. Muzslyáról pap is kijárt oda esketni, mert egyes országok elismerték az egyházi esküvőt is. Néhány ország csak házastársakat fogadott be, s akadtak formálisan megkötött házasságok is.

Azokon a menekülteken, akik pénzt akartak keresni, illetve dolgozni akartak a veteményeskertben, úgy segítettem, hogy a feleségem nevét írtam be az övék helyett, s úgy már ki lehetett fizetni nekik a napszámot.

Mária is jól emlékszik a nehéz időkre:

– 1950-ben Nagybecskereken tettem nagyérettségit, majd hivatalnokként Écskán, a községházán kezdtem el dolgozni. Az volt az előnyöm, hogy négy nyelvet beszéltem: a magyart, a szerbet, a németet és a románt. Saját termő-

Muzslya, 1957. augusztus 11.: Balról jobbra: Kovács Rozália, a kis Ágnes és Vadócz Ágnes

A keresztelés napján készült felvétel. Törköly Flórián és Erzsébet, Varga Mária, Marika és István

New York, Bronx, 1958. szeptember 6.: Magdaléna Mária és édesanyja

földünk volt, amelyen minden megtermett. Sertést, baromfit hizlaltunk. Hála Istennek, sokat segíthettem a menekülteknek. Számukra az élelem volt a fontos, nem pénzzel kellett őket segíteni. A táborban kaptak enni, de az nem volt elegendő. Szegény világ volt akkor, de mi mindketten munkaviszonyban voltunk, s a földünkön is minden szükséges megtermett. Így többet is tudtam segíteni a rászorulóknak. Tudtam, hogy mikor jönnek, és készítettem. Sütöttem nekik túrós-mákos veknit, rakott palacsintát. A gyerekek annak örültek a legjobban. Akin csak tudtam, különböző módon segítettem. Aki megbetegedett, a saját egészségügyi könyvemmel az orvoshoz vezettem. Egy asszony, akinek két kisgyermeke volt, panaszkodott, hogy állapotos maradt. Bánkódott, mert megkapták a beosztást a továbbutazásra, és úgy nem mehetett tovább. Bábaasszonyhoz vezettem, és fizettem helyette.

A gyerekek kinőtt ruháit is odaajándékoztam nekik. A cipőt nem szokás adni, de ők azt mondták, adjam csak oda, elfogadják, úgy sincs pénzük újat venni. Hálálkodtak is a segítségért. Tíz családdal szorosabban tartottuk a kapcsolatot. Mielőtt továbbmentek volna, elköszöntek tőlünk. Amikor már letelepedtek az új hazában, jelentkeztek: leveleztünk. Egyik-másik ismerős családtól később Franciaországból, Ausztráliából, Kanadából, Belgiumból, Hollandiából meg Angliából kaptunk csomagot. A neveket már sajnos elfeledtem, de emlékük még elevenen él bennem. Mintha ma is látnám őket.

Akkor bizonyosodtam meg arról, hogy az ember mennyit szenved, küzd a mindennapiért.

Józsefnek is van néhány érdekes emléke:

– A sógorom és családja Belgiumban élt. Annak idején ő is disszidált. 1976-ban egy lakodalom alkalmával jártam nálunk. A lakodalom előtti napon egy étteremben összehívta a környéken élő magyarokat, hogy megvendégelje őket. Ott ültünk a bejárat melletti asztalnál, s egyszer csak odajött hozzám egy ember és örömmel felkiáltott: „Kiss, hát maga az?!" Összeölelkeztünk és egymás nyakába borultunk. A feleségem csodálkozott is, hogy engem még ott, Belgiumban is ismernek.

A menekült Jóska volt, aki családjával annak idején gyakran ebédelt nálunk. Gyerekeink egyidősek voltak, nekik is fiuk és lányuk született. A vezetéknevét már elfelejtettem. A lakodalom után eljött értem, és magával vitt. Hetven kilométerrel távolabb lakott egy szép villában. A farmja kicsit távolabb volt a településtől, s oda is elvitt. Megmutatta, mivel foglalkozik. Sertéstelepén mintegy 500 hízó volt, alattuk műanyag padló, egyik sarokban rádió, másikban tévé. Olyan tiszta volt minden, mint a patika. Minden gombnyomásra működött. A másik épületben 20–25 anyakocát tartott, s ott is olyan tisztaság volt, mint a szobában. Mesélte, hogy eleinte mindketten a szénbányában dolgoztak, s jól kerestek. Mindaz, amit megmutatott, a saját tulajdona volt.

Mielőtt visszavitt, elhalmozott ajándékokkal.

Húsz évvel később idéztük fel közösen azokat az időket, amikor még écskai táborlakók voltak. Újfent megköszönte irántuk való jóságunkat. Azt mondta, egyszer még tervez erre eljönni, hogy megnézze azt a helyet, ahol másfél évig tartózkodott.

Sajnos, erre már nem kerülhetett sor: időközben elhunyt.

Szarvák Ferenc (1937) is annak idején találkozott az écskai táborlakókkal.

– A szüleimmel az écskai gátőrházban éltünk, mert édesapám gátőrként dolgozott. Ott jó volt a megélhetőség: jószágot lehetett nevelni, s bőven volt mit enni. Három-négy tehenet tartottunk, anyakocákat, malacokat és sok baromfit. A menekültek 1956–57-ben szabad idejükben arrafelé sétálgattak. A gátőrház a tábortól másfél kilométernyire volt. A magyarok azért sétáltak arra, mert hallották, hogy arra létezik egy falu, amelyet Lukácsfalvának hívnak, és azt magyarok lakják.

Sokan oda, a közelbe jártak horgászni.

Egy Kasza nevű idősebb házaspár is odajárt. Mindennap eljöttek a fiukkal és a leányukkal. Persze édesapám is meg az öregúr is szerette a pálinkát. Miközben iszogattak, beszélgettek is, és jól érezték magukat. Kasza úr minden alkalommal dicsérte Titót. Elmondta, hogy a menekültek milyen hálásak, mert befogadta őket, ugyanakkor az oroszoktól nagyon féltek.

Nálunk mindig megvárták, míg édesanyám megfejt, s mindennap kaptak tőlünk egy üveg tejet. Vasárnapokon nálunk ebédeltek.

Kasza úr mesélte nekünk, hogy valójában mi is történt Budapesten. Ő is részt vett a forradalomban meg a lövöldözésekben. Kezdetben az orosz katonák átálltak a felkelők oldalára. Egy hónapig azután csend uralkodott. A határok nyitva voltak, szabadon mozoghatott mindenki. Egyszer csak a magyar nép arra lett figyelmes, hogy érkeznek az orosz katonák, s hamarosan megjelentek a tankok is. A tankok elé az útra pléhtányérokat helyeztek el. Az orosz tankosok megijedtek, mert azt gondolták, hogy aknákról van szó, ezért kijöttek a tankokból. A felkelők pedig a tetőkről, ablakokból lőtték őket. Bevonultak tehát az oroszok, s elfojtották a forradalmat. Következett a megtorlás, az elől kellett menekülni. Kaszáék Szeged felé indultak. Először Szerbiába vitték őket. Hideg volt, állandóan fújt a szél, s nagyon átfáztak. Időközben Écskára kerültek, és ott jobban érezték magukat. Nagyon vicces ember volt Kasza úr, talán éppen ez tartotta bennük a lelket.

Barátommal többször elmentünk a táborig. Öt-tíz méterre közelítettük meg, szemeztünk meg beszélgettünk a lányokkal. Nagyon sok szép lány volt közöttük. A szobákban emeletes ágyakon aludtak, egyébként szabadon jártak-keltek. Kijártak fürödni is, s mi is velük együtt fürödtünk, szórakoztunk. Becslésem szerint akkor mintegy 400-500 ember fordult meg a táborban.

1957 őszén rukkoltam be katonának. Előző nap búcsúestet tartottunk. Eljött Kasza úr is a feleségével meg még néhány táborlakó. 1959-ben, amikor

leszereltem ők már nem voltak ott: továbbmentek. Édesanyám mesélte, hogy mielőtt elindultak volna Amerikába, Kasza úr megkérte, süssön egy szép, nagy kenyeret az útra. Anyám meg is tette. A kenyér mellé csomagolt nekik házilag készített vajat, pálinkát meg egy kis pénzt is. Végül is New Yorkban telepedtek le, s jól feltalálták magukat. Mivel édesanyám nagyon elfoglalt volt, a levelekre én válaszoltam. Évekig leveleztünk. Számtalan csomagot küldtek: ruhaneműt, élelmet, apámnak pedig whiskyt. Sajnálatunkra idővel a levelek elmaradtak.

Ötven év távlatából is úgy tűnik, mintha minden tegnap történt volna.

ESKÜVŐK, KERESZTELŐK

A keresztelő. Miklós, Lakatos Anna, Józsika, Anna (az édesanya) és Julianna (a kereszttestvér)

Az Écskán, Muzslyán és Nagybecskereken megfordult 56-os menekültekről az anyakönyvek is vallanak. Újszülött esetében a keresztkomaságot gyakran vállalták a bánátiak.

A nagybecskereki református keresztyén egyház *Születtek és megkeresztel-tek anyakönyvé*ben (1957) két bejegyzésnek jártunk utána.

KIEZEL ARANKA ÉVA, született 1957. május 19., Vinja, Szerbia,
megkeresztelve 1957. július 21.,
Szülők: Kiezel Antal róm. kat., Bajáról menekült villanyszerelő,
Gégény Berta, református, magyar menekült.
Tartózkodási helyük: az écskai befogadóközpont.
A keresztatya s -anya neve, polgári állása, lakhelye:
Boros Antal, magyar menekült, écskai tábor,
Biró Aranka, református, Muzslya

Nos, a bejegyzés nyomán felkerestük a keresztanyát, Szabó (Bíró) Arankát (1938), mert tőle akartuk hallani az egykor történteket. Elmondása szerint az Ifjúsági Otthonban, a táncon ismerkedett meg a fiatal Kiezel házaspárral. Megsajnálta őket, és elhívta hozzájuk. Tizennyolc éves nagylány volt, amikor vállalta a keresztanyaságot. Az édesanyja a lepedő sarkából készített pelenkákat és kisruhákat a csecsemőnek. A keresztelő után ebéden látták vendégül a családot. Aranka később mindössze egyszer kapott csak levelet Franciaországból, méghozzá Boros Antaltól, az egykori keresztapától. Még most is gyakran gondol rájuk, nem tudja, hová sodorta őket a sors. Sajnálja, hogy nem tud róluk semmit.

A másik Vadócz Ágnes esete, akinek keresztelésén a muzslyai Kovács házaspár vállalta a keresztszülőséget.

A hivatalos anyakönyvi bejegyzés így szól:

VADÓCZ ÁGNES, született 1957. június 7., Kraljevo, Szerbia,
megkeresztelve 1957. augusztus 11.
Szülők: Vadócz János, Nagykárló, Nyíregyháza, szobafestő, róm. kat.,
magyar menekült,
Rajt Ágnes, református, écskai menekülttábor.
Keresztatya s -anya neve, polgári állása, lakhelye:
Kovács Antal, szobafestő és neje, Bene Rozália, Muzslya

Kovács (Bene) Rozália (1928), a keresztanya ma is szeretettel gondol keresztgyermekére. Ötven év elmúltával is a szívében hordozza.

– Férjem, Kovács Antal (1927–1993), magánvállalkozóként munkatársaival 1957 tavaszán meszelte az écskai kastélyt. Ott elegyedett beszédbe a menekültekkel s kötött velük ismeretséget. Egyik ezt találta mondani:

– Nézd, hogy melóznak, ezt mi is tudnánk csinálni.

Férjem megfordult, és azt válaszolta:

– Ha akar, maga is melózhat. Fizetek. Sok a munka, szükségem van munkaerőre.

– Szívesen, hisz én is szobafestő vagyok – felelte neki Vadócz János.

Nagy volt az öröm, hogy mint szakmabeliek összetalálkoztak. Így kezdődött barátságuk. Attól kezdve Vadócz egy Gábor nevű emberrel rendszeresen eljárt férjemhez dolgozni.

Egy ízben közölte, hogy néhány napra elutazik: Szerbiába megy a feleségéért és a kislányáért, aki a napokban született Kraljevón. A férjem adott neki pénzt az útra. Amikor visszatért, tovább dolgoztak együtt. Végül elmondta, hogy kislányukat szeretnék megkeresztelni. Hallották, hogy Muzslyán már kereszteltek gyermekeket a táborból. Amikor a férjem hazajött, és ezt elmondta nekem, azt válaszoltam neki: ugyan hozzák csak el, mi szívesen megkereszteljük. Úgy is volt. Elhozták a kislányt, s előre is köszönték a jóakaratunkat. Azt is közölték velünk, hogy Ágniska református, és Becskereken a református templomban szeretnék megkeresztelni. A kislányt babakocsiba tettük, gyalog toltuk be a városba. Abban az időben nem volt sem autó, sem buszjárat, gyalog közlekedtünk. Emlékszem, a lelkész úr (Lapis Károly) nagy bánatban volt, mert éppen az éjjel halva született a kisbabájuk.

Nos, mikor megkeresztelte a kislányt, megkérdeztem, mivel tartozunk. Azt mondta, hogy semmivel, sőt ő adott 2000 dinárt ajándékba Ágniskának.

– A munkában és a keresztségben megpecsételődött kapcsolatunk tartott egy ideig. Mindennapos vendégeink voltak, míg el nem költöztek Kanadába. Főztem, készítettem nekik. Gyakran velük jött Gábor bácsi és a felesége is. Őket is szeretettel fogadtam. Egy alkalommal Nagykárlón meglátogattuk Jancsi szüleit. Nyíregyháza közelében van, homokos, szőlős, bortermő vidék.

Jancsi Budapesten dolgozott, amikor kitört a forradalom. Ágniska pedig már áldott állapotban volt, amikor menekülniük kellett. Disszidáltak. Fiatal házasok voltak, nem sokkal a forradalom előtt kerültek össze. Sokat szenvedtek. Mataruška Banjára vitték őket. Amikor azt el kellett hagyniuk a menekülteknek, a férfiak eljöttek Écskára elkészíteni a tábort, utána jöhettek a nők és gyermekek.

Később leveleztünk. A komasszonyom meghalt. A keresztlányom tizennyolc éves volt akkor. A komám utána írt még egy levelet, közben a férjem is meghalt, s a kapcsolatunk megszakadt. Sajnálom, hogy így történt.

Ma is szeretettel gondolok rájuk.

Az écskai anyakönyvi hivatalban is voltak bejegyzett házasságok, melyeket a menekültek kötöttek. Ugyanis céljuk az volt, minél előbb eljussanak azokba az országokba, amelyeket kiszemeltek. Legtöbb országba kizárólag csak a családokat fogadták, a magánosokat nem. Tehát a feltétel az volt, hogy házasságukat bizonyítani tudják. A jóakaratú emberek a segítségükre siettek.

A házasságokat a helyszínen, az écskai befogadóközpontban kötötték meg. Legtöbb esetben Kocsmáros István lukácsfalvi anyakönyvvezető volt jelen tolmácsként, mivel az écskai anyakönyvvezető, Petru Novak (1930–1995) nem beszélt magyarul. Az écskai anyakönyvi hivatalban kutatásaink szerint 1957-ben 63 házasságot kötöttek a menekültek.

Hasonló történetekről vallanak a muzslyai római katolikus egyházközség *Születtek és megkereszteltek anyakönyvé*nek (1957) adatai.

A muzslyai Mária Szent Neve-templomban Lőrincz Mihály (1912–1978) plébános úr részesítette a keresztség szentségében a menekültek gyermekeit, akik a menekülés idején itt születtek ezen a vidéken. Azok a gyermekek már régen felnőttek és szerte a világban élnek, azt nem tudjuk pontosan, hogy ki hol. Talán ők sem tudják, hogy vallási értelemben ehhez a templomhoz odatartoznak, mert ott tartották őket keresztvíz alá. Ami a muzslyaiakat illeti, az elmúlt ötven év megtette a magáét: a keresztszülők közül már sokan nincsenek az élők sorában. Viszont azoknak, akik még életben vannak, elevenen él emlékezetükben a csöppnyi gyermek meg a keresztelés, hisz oly nagy szeretettel vállalták akkor a keresztségi fogadalmat.

Íme néhány olyan keresztelési bejegyzés, amelynél sikerült felkutatnunk a még ma is élő keresztszülőket:

VARGA MÁRIA, született 1957. február 12., Kraljevo, Szerbia,
megkeresztelve 1957. június 30-án.
Szülők: Varga István (1931. 11. 30.), földműves, menekült, Dusnok,
Varga Mária (1931. 03. 17.), bunyevác származású
háziasszony, Dusnok. Tartózkodási helyük
az écskai befogadóközpont.
Keresztszülők: Törköly Flórián (1929), fűtő, Muzslya,
Nagy Erzsébet (1935–1996), háziasszony.

Törköly Flórián (1929), Mária keresztapja az akkor és a később történtekről a következőket mondta el:

– Fiatal házasok voltunk. Közel a templomhoz, a nagyutcán, a feleségem szüleinél laktunk. A Varga családdal 1957 nyarán a templomban ismerkedtünk össze. A vasárnapi szentmisére az écskai táborból kijártak Muzslyára, hisz nem volt messze, mindössze két és fél kilométerre. A mise után, amikor kijöttünk a templomból, a szülők a karjukban tartották a kisbabát, s elmondták, hogy szeretnék megkeresztelni. Kérlelték a jelenlevőket, hogy valaki vállalja a keresztkomaságot. Bözsikém rögtön jelentkezett, és elhívta őket ebédre. Összebarátkoztunk, s gyakran találkoztunk. Sajnáltuk őket, együttéreztünk velük. Hiszen üres kézzel menekültek, nincstelenek és hontalanok voltak.

Bajától nem messze, Dusnokon laktak. Igen nehéz életkörülmények között éltek, és ebbe nem lehetett belenyugodni. Nyugatra vágytak. István nagynénje

Ohióban élt. Az első világháború után vándorolt ki családjával. Vargáék 1956. január 13-án házasodtak össze. Marika áldott állapotban volt, amikor menekültek. Jugoszlávia felé vették útjukat. Először Szerbiába vitték őket. Kislányuk is ezért született Kraljevón. Az écskai táborba tavasszal érkeztek, s nem sokkal a keresztelés után sikerült továbbmenniük. Jelentkeztek, amikor megérkeztek Ohióba. A nagynéni már várta őket. Ott nagyon jól föltalálták magukat. A komám az építészetben dolgozott. Rendszeresen leveleztünk Bözsike haláláig (1996), ugyanis ő volt mindig a levélíró. Szeretett levelet írni, verseket és dalokat költött.

1966 szeptemberében a Varga család meglátogatott bennünket Muzslyán. Akkor már öt tagot számlált. Marikának még két testvére született Ohióban. (Pityu 1959. december 20-án, Irénke pedig 1962. május 22-én született.) Ittjártukról több emlék él bennem.

A koma 1971 szeptemberében meglátogatott bennünket. Utána néhány napot együtt töltöttünk Dusnokon és Harkányba. Megismertük a rokonságot, új barátságok születtek. A komám 1976 augusztusában ismét meglátogatott bennünket. Vele mentünk el a szüleihez Dusnokra. Ott néhány napig pihentünk, majd néhány napot Sükösdön, Lovákéknál töltöttünk el.

1978 szeptemberében ismét találkoztunk Muzslyán.

A komám 1985-ben járt utoljára nálunk. Kocsit bérelt, és azzal járt-kelt. Szintén együtt töltöttünk el néhány felejthetetlen napot Magyarországon. A nyolcvanas években kétszer is megműtötték a szívét. Lehet, hogy azért nem ülhetett többé repülőre.

A hosszan tartó barátságról, a szeretetben egybefonódott emberek életéről több mint száz féltve őrzött fénykép tanúskodik.

KOVÁCS ERIKA MÁRIA, született 1957. április 6., Kraljevo, Szerbia,
megkeresztelve 1957. június 30.
Szülők: Kovács Péter, földműves, Nagybaracska,
Gyenis Katarina, háziasszony, Nagybaracska,
Keresztszülők: Husztik János, bádogosmester, Muzslya és neje,
Borbély Anna, háziasszony,

Husztik János (1923) 1957. június 30-án (vasárnap) délután a Tűzoltóotthonban a társaival biliárdozott. Ott ült egy menekült házaspár hét év körüli kisfiával, és az asszony a karjaiban pici babát tartott. Az ember a plébános után érdeklődött. Hol lehet megtalálni, otthon van-e? János bácsi járatos volt a plébánosnál, jó barátságban éltek, és megmagyarázta, hol találják meg Lőrincz Mihály plébános urat.

– Ha maga olyan jól tud mindent, átjönne-e velünk megkeresztelni a kislányunkat? Legyen a koma!

János bácsi nem utasította el őket, örömmel keresztvíz alá tartotta a kislányt. A plébános fonott kalácsot és egy zacskó barackot adott a családnak. Jani bácsi hazavezette és bemutatta őket a feleségének. A Kovács család minden vasárnap a Husztik család vendégszeretetét élvezte. Ebéd után megfürödtek, társalogtak és mentek vissza a táborba. Ez több mint három hónapig tartott. Egy éjszaka váratlanul, búcsúszó és címváltás nélkül továbbutazott a család. Elszakadtak egymástól. Rózsa Sanyi bácsiéknak, de másoknak is jelentkeztek a menekült barátok. Ők viszont komák voltak, de semmi hír nem jön felőlük. Aggódtak, mi történt velük. A muzslyai Sörös lányok Ausztráliában éltek. Sidneyben egy társaságban szórakoztak a Kovács családdal. Azok elmondták, hogy van Muzslyán komájuk. Az egyik Sörös lány, amikor hazajött Muzslyára, hozta a címet és az üzenetet is. A kapcsolat létrejött, és a mai napig tart. Erika és a szülei 1971 júliusában hét napig vendégeskedtek Muzslyán. Peti sajnos nem tudott eljönni. Jani bácsi még mindig őrzi azt a szép zöld kalapot, amellyel a koma akkor megajándékozta. 1988. július 29-én ment férjhez Jani bácsi unokája. A koma és a komaasszony eljöttek Ausztráliából a lakodalomba. Nagy volt az öröm. Levelezésük még mindig tart.

KOVÁCS MAGDALÉNA MÁRIA,
született 1957. augusztus 28., Zrenjanin, kórház,
megkeresztelve 1957. szeptember 15.
Szülők: Kovács Barnabás (1922. 08. 21.), férfifodrász, Szatmár, Mátészalka,
Koválcsik Magdaléna (1934. 09. 18., Budapest), fémmunkás a budapesti
Csepel műveknél, Budapest XXI. k. szlovák származású.
Keresztszülők: Budai Sándor (1927), szabómester, Muzslya és neje
Szarvák Ilonka (1932), varrónő.

Budai (Szarvák) Ilonka (1935) emlékezetében elevenen él a keresztgyermeke, a keresztelés, az együttlét és a búcsúzás pillanata.

Sándor, Ilonka férje Muzslyán a Lehel futballmérkőzésén, 1957 tavaszán ismerkedett össze Barnabással, és meghívta hozzájuk. Attól kezdve a fiatal párt a Budai család oltalmába fogadta. Gondot viseltek a leendő édesanyára és várták a születendő gyermeket. Ilonka, varrónő lévén, készítette a babakelengyét. A gyermek alig múlt háromhetes, amikor a szülőkkel útra kelt. New Yorkból jelentkeztek, ott a Bronx negyedben telepedtek le. Magdalénának még két húga született. Végtelenül boldog volt Ilonka, amikor azt írták, hogy a második kislányt hálából és tiszteletből róla nevezték Ilonának. A levelezés néhány évig folytatódott, majd megszűnt, a Budai család sajnálatára. Még mindig szeretettel gondolnak rájuk.

ESIG JÓZSEF, született 1957. augusztus 19., Zrenjanin, kórház, megkeresztelve 1957. szeptember 29.
Szülők: Esig Miklós (1936. 09. 17.), bányász, Alsónyék, Baja, Pálinkás Anna (1938. 04. 21.), háziasszony, Baja,
Keresztszülők: Lakatos Dezső, piktor, Muzslya és neje, Pálfi Anna, háziasszony.

Dévity (Lakatos) Julianna (1950) szólt a keresztelőről, mivel a szülei már elhunytak. Úgy hallotta tőlük, hogy édesapja piktorként dolgozott Écskán, és ott ismerkedett meg Miklóssal. Az ismeretség barátsággá, majd komasággá fejlődött. A munka hozta össze őket. Julianna édesanyja évtizedeken át tartotta a kapcsolatot, a komaságot, a Kanadába, Sudburgba kivándorolt családdal. 1969 januárjában váltottak utoljára levelet.

ADATOKKAL ÉS KÉPPEL SZOLGÁLTAK:

1. Budai Gizella (1953)
2. Budai (Kenderesi) Erzsébet (1938)
3. Budai (Kovács Erzsébet) (1940)
4. Budai (Szarvák) Ilonka (1932)
5. Bugar Aleksandar (1964), az écskai anyakönyvi hivatal főnöke
6. Csikos (Husztik) Anna (1947)
7. Đurić (Erdei) Piroska (1938)
8. Földesi Gyula (1935)
9. Hallai (Ispánovity) Magdolna (1953)
10. Husztik János (1923)
11. Kalapis (Halász) Mária (1934)
12. Kiss József (1925)
13. Kiss Nándor (1975), református lelkész Nagybecskereken
14. Kiss (Kónya) Mária (1929),
15. Kocsobán (Bodor) Julianna (1943)
16. Kodba Ottó (1940)
17. Kodba (Hunka) Vilma (1941)
18. Kovács (Bene) Rozália (1928)
19. Kurtis (Kodba) Julianna (1966)
20. Lackó (Révész) Rozália (1943)
21. Liptai (Lackó) Julianna (1935)
22. Márton Mihály (1937)
23. Orbán János (1938)
24. Palatinus András (1953)
25. Palatinus János (1944)

26. Pančić Ivan (1946)
27. Rácz István (1933)
28. Rácz János (1945)
29. Repp Ferenc (1935)
30. Révész (Süli) Erzsébet (1929)
31. Samu (Steigerwald) Katalin (1941)
32. Simon Ferenc (1929)
33. Simon (Erdei) Katalin (1933)
34. Smit Ferenc (1943)
35. Sövényházi Tibor (1953)
36. Stojnić Jovanka (1929)
37. Szabó (Biró) Aranka (1938)
38. Szarvák Ferenc (1937)
39. Sziveri-Bajusz (Kun-Szabó) Margit (1941)
40. Tápai (Pozsga) Piroska (1932)
41. Törköly Flórián (1929)
42. Tratnjek Stanko (1938), a muzslyai egyházközség plébánosa
43. Varga István (1927)